

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Instandhoudingsplicht Rijksmonumenten

Gábor Kozijn
Penvoeder handreiking instandhoudingsplicht

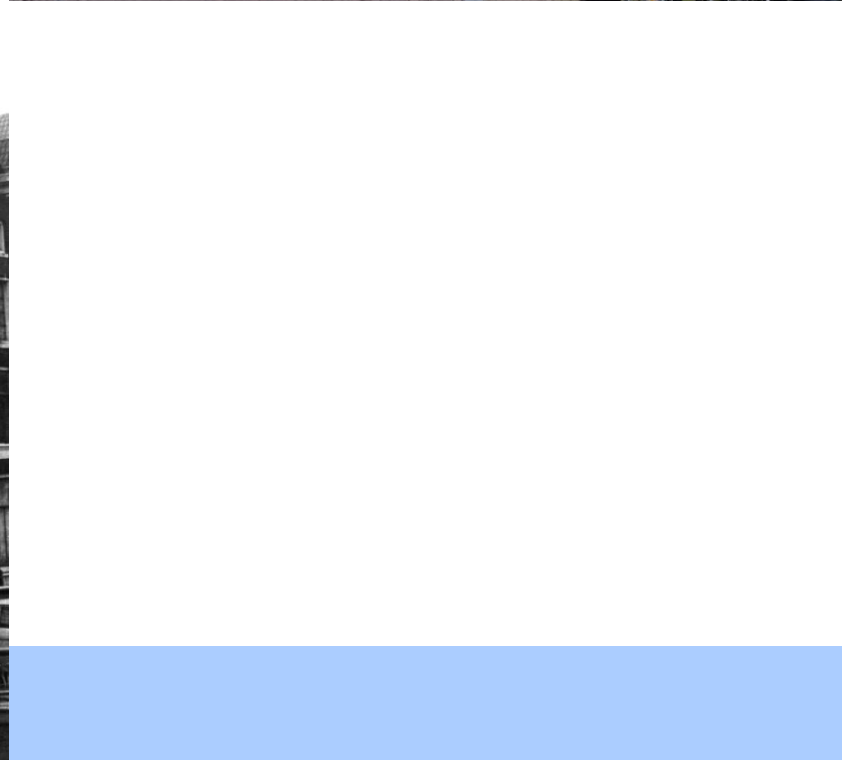
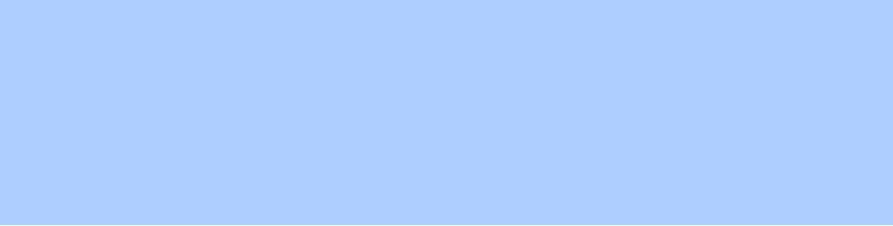

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

The background image is a photograph of a historic brick building. The building has a red brick facade with several windows. The roof is damaged, with some tiles missing and a tree growing out of the structure. There are decorative stone elements, including a large carved pediment above the roofline and smaller carved brackets supporting the eaves. The sky is blue with some clouds.

*Handreiking
instandhoudingsplicht
rijksmonumenten
voor gemeenten*

Erfgoedwet, artikel 10.18 (overgangsrecht)

"Het is verboden een beschermd monument te beschadigen of te vernielen, *of daaraan onderhoud te onthouden dat voor de instandhouding daarvan noodzakelijk is.*"

Model Erfgoedverordening VNG, artikel 12

“Het is verboden een gemeentelijk monument te beschadigen of te vernielen, of daaraan onderhoud te onthouden dat voor de instandhouding daarvan noodzakelijk is.”

KOLLEG ST. LUDWIG

Wanneer wordt er niet voldaan
aan de instandhoudingsplicht?

Eigenaar voldoet niet aan de instandhoudingsplicht als:

Het object niet wind- en waterdicht is;

1. de specifieke onderhoudscyclus van een onderdeel van het monument aantoonbaar verlopen is;
2. de eigenaar langdurig nalaat om noodzakelijk onderhoudswerk te verrichten;

Wanneer 1 en 2 leidt tot verval van onderdelen en/of bouwdelen waardoor de instandhouding van het rijksmonument als geheel niet gewaarborgd is.

Stappenplan

Preventie van verwaarlozing en handhaving van de instandhoudingsplicht

Handhavingstraject

Preventie van instandhoudingsproblemen is zeer belangrijk, bijvoorbeeld door middel van gesprekken met de eigenaar. Dit heeft uiteraard de voorkeur ten opzichte van het gebruik van juridische middelen. Maar soms is handhaving noodzakelijk. Het actief of passief verwaarlozen van een beschermd monument is een overtreding en opzettelijke verwaarlozing wordt zelfs aangemerkt als een misdrijf.

Het preventie- en handhavingstraject is in veel gevallen langdurig. Het start met het vaststellen van een instandhoudingsprobleem, het opbouwen van een dossier met daarin de precieze gebreken van het pand en een gesprek met de eigenaar, wellicht in combinatie met een constateringsbrief. Wanneer gesprekken niets opleveren, kan de gemeente door middel van een vooraanschrijving en uiteindelijk met een officieel besluit tot handhaving de eigenaar aanzetten tot instandhouding.

Voor een succesvol handhavingstraject is het opbouwen van een dossier essentieel. Mocht een beschermd monument ondanks een toezegging van de eigenaar alsnog niet worden onderhouden, dan kan met het opgebouwde dossier worden gewezen op eerder gemaakte afspraken. Ook bij andere stappen kan een dossier van belang zijn. Bijvoorbeeld wanneer een eigenaar na een vooraanschrijving een zienswijze indient of in het uiterste geval, als een eigenaar besluit de zaak voor de rechter te brengen. Met het dossier kunnen dan zijn of haar standpunten en beweringen gecontroleerd worden.

Bijlage 2 tot en met 6 bevatten voorbeeldbrieven ten behoeve van de handhaving van de instandhoudingsplicht.

Stap 1. Signaleren

De constatering van het (mogelijk) niet voldoen aan de instandhoudingsplicht kan gedaan worden door een daarvoor aangewezen toezichthouder van de gemeente of de omgevingsdienst. Tevens is het mogelijk dat een burger of belangenvereniging instandhoudingsproblemen

meldt. Ook kan de gemeente door middel van planmatig toezicht vroegtijdig met monumenteigenaren in gesprek komen en zo problemen met betrekking tot de instandhouding opsporen. Bij een klacht of melding moet de gemeente vanzelfsprekend een terugkoppeling naar de meldende partij maken. Door een concreet uitvoeringsbeleid op te stellen is voor alle betrokkenen duidelijk wanneer en hoe de instandhoudingsplicht dient te worden gehandhaafd.

Voorlichting door de gemeente

Voorlichting is het halve werk. Informatie voor burgers over de instandhoudingsplicht en monumentenonderhoud op bijvoorbeeld de site van de gemeente werkt stimulerend voor het goed onderhouden van hun monument. Op de site van de gemeente Leiden is een mooi voorbeeld te vinden van dergelijke voorlichting: www.leiden.nl/over-de-stad/monumenten/

Planmatig toezicht

Door inventarisatie van de gemeentelijke monumenten krijgt de gemeente een goed beeld van de plaatselijke monumenten. Zo kan doelmatig de instandhoudingsplicht worden gehandhaafd. Helaas wordt er vaak gedacht dat dit een tijdrovend en kostbaar project is. Maar de gemeente

